

MILLENNIUM
CHALLENGE CORPORATION
UNITED STATES OF AMERICA

EVALUATION BRIEF | MARTIE 2023

ASISTENȚĂ PENTRU AGRICULTURA PERFORMANTĂ ÎN MOLDOVA

Utilizarea irigației a crescut, dar nu în măsura prevăzută

Prezentare generală a programului

Programul [Compact Moldova](#) (2010–2015) al Corporației Provocările Mileniului (MCC) în sumă de 259 de milioane de dolari SUA a inclus Proiectul de Tranziție la Agricultură Performantă, în sumă de 129,4 milioane de dolari SUA, care a avut ca [scop](#) creșterea veniturilor în zonele rurale prin stimularea creșterii în agricultura performantă și catalizarea investițiilor viitoare în agricultura performantă. Proiectul a înființat asociații de utilizatori de apă pentru irigare și a reabilitat infrastructura de irigare în 10 sisteme centralizate de irigare din zonele rurale din Moldova. Alte activități ale proiectului au fost concepute pentru a îmbunătăți tehnicile de producere, a spori accesul la piețe de desfacere și pentru a oferi finanțare pentru infrastructura post-recoltare și echipamente de irigare.

MCC a însărcinat Mathematica să efectueze o evaluare finală independentă a performanței proiectului TAP. Raport complet privind rezultatele și lecțiile învățate: <https://evidence.mcc.gov/evaluations/index.php/catalog/166>.

Constatări cheie

🇸🇵 Irigarea și Agricultură Performantă

- › Sistemele reabilitate au funcționat bine și au fost folosite pentru irigarea a 3,790 de hectare de teren în 2020.
- › Totuși, utilizarea irigației a fost mai scăzută și a mai variat pe parcursul sezonelor comparative cu ce a fost prognozat, cu tranziție mai limitată la culturile cu valoare adăugată (CVA) decât era de așteptat.

🌱 Bariere la irigare și cultivarea CVA

- › Cele mai multe dintre beneficiile accesului îmbunătățit la irigare prin sistemele reabilitate au fost aduse unui număr relativ mic de ferme medii și mari.
- › Accesul limitat la piețe de desfacere și deficitul forței de muncă sunt principalele bariere în utilizarea irigației la o scară mai largă și în procesul de tranziție la culturi CVA.

🔄 Sustenabilitatea

- › Asociațiile de utilizatori de apă pentru irigare (AUAI) din proiect pot fi sustenabile din punct de vedere financiar prin utilizarea excedentelor din anii cu cerere mare pentru a acoperi deficitul în anii cu cerere scăzută.
- › Cu toate acestea, unele AUAI au fonduri de rezervă limitate, iar măsura în care AUAI pot funcționa independent de sprijinul post-Compact este neclară.
- › Proiectul a stimulat înființarea sau reorganizarea unor AUAI suplimentare după finalizarea Compact-ului.

Întrebări de evaluare

Această evaluare finală a performanței a fost concepută pentru a răspunde la următoarele întrebări:

1. Au fost realizate rezultatele așteptate – cum ar fi creșterea suprafeței irigate și cultivarea culturilor cu valoare adăugată – în logica proiectului? Dacă nu, de ce nu? Cum au contribuit diferitele activități ale programului la rezultatele obținute?
2. Cum a afectat proiectul proprietatea asupra terenurilor, arendarea și valoarea terenurilor?
3. Cum sunt distribuite rezultatele proiectului între grupuri?
4. Există indicii că unele dintre rezultatele pe termen lung vor fi realizate?

Detailed Findings

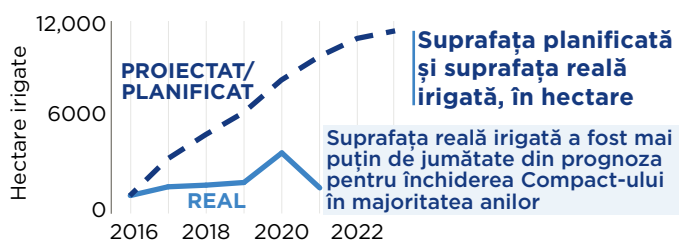
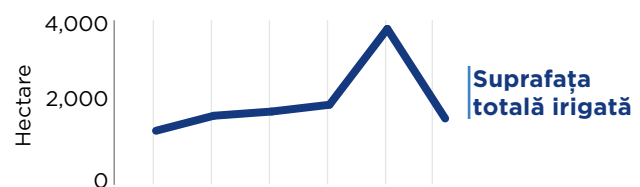
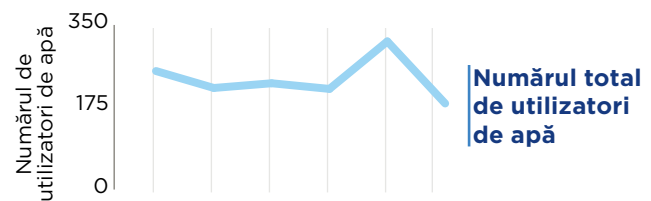
Constatările din raportul final de evaluare se bazează pe rezultatele [raportului de evaluare intermediar](#) publicat în 2019.

Irirarea și Agricultura Performantă

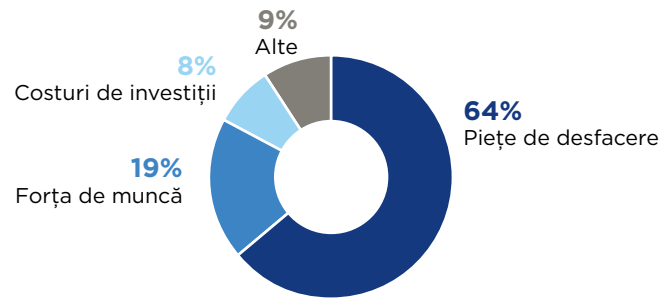
Cele mai multe dintre cele 10 sisteme de irigare reabilite au funcționat fără probleme majore de funcționare inclusiv în 2021. În plus, majoritatea utilizatorilor de apă au fost satisfăcuți cu serviciile de irigare furnizate de asociații de utilizatori de apă pentru irigare (AUAI). Volumul pompat, numărul de utilizatori de apă și suprafața irigată în sistemele reabilite au crescut treptat între 2016 și 2019. Creșteri mai mari în 2020 (un sezon de secetă) au fost inversate în 2021 (un sezon cu precipitații mari), reflectând dependența puternică de utilizare a irigației de volumul de precipitații în sezon. În ciuda creșterii substanțiale a utilizării irigațiilor în 2020, suprafața irigată (3.790 de hectare) și suprafața de culturi cu valoare adăugată (CVA) irigată (2.341 de hectare) au atins doar aproximativ jumătate din indicatorii prognozați de închiderea a Compact-ului pentru anul 2020.

Bariere la irigare și cultivarea CVA

Cele mai multe dintre beneficiile accesului îmbunătățit la irigare prin sistemele reabilite au revenit unui număr relativ mic de fermieri medii și mari. În 2020, au existat aproximativ 300 de utilizatori de apă în total – cu mult mai puțini decât cele câteva mii de fermieri care se așteptau să irige la începutul Compact-ului. Deși majoritatea utilizato-

rilor de apă în 2020 erau fermieri mici, utilizatorii fermieri mici au reprezentat doar aproximativ 6% din suprafața irigată în 2020. Utilizatorii de apă și directorii AUAI au identificat accesul limitat la piețele de desfacere și lipsa forței de muncă agricole drept cele mai mari bariere pentru ca mai mulți fermieri să cultive culturi CVA. Lipsa accesului la echipamente a fost o constrângere suplimentară pentru irigare în sezonul de secetă din 2020, cu cerere mare. Activitățile proiectului destinate pentru extinderea accesului pe piață și oferirea de surse financiare pentru investiții în infrastructura post-recoltare și echipament de irigare, nu au avut o concentrare geografică în sistemele reabilite din cauza întârzierilor în reabilitarea infrastructurii precum și din cauza că unele activități au fost co-finanțate cu USAID, care a avut focusare națională. Un interes în scădere pentru agricultura la scară mică din cauza oportunităților mai atractive de plată a salariilor în Moldova și în străinătate a contribuit probabil la schimbările mai mici decât cele așteptate.

Cele mai mari bariere percepute în calea cultivării CVA

Sustenabilitatea

Directorii AUAI cred că AUAI-urile lor pot atinge sustenabilitatea financiară prin utilizarea veniturilor excedentare din anii cu cerere mare pentru a acoperi deficitele în anii cu cerere scăzută pentru irigare. Cu toate acestea, mai multe AUAI au fost îngrijorate de faptul că acest model financiar le-a lăsat cu fonduri de rezervă limitate pentru îmbunătățiri ulterioare ale infrastructurii sau reparații majore.

Prune moldovenești culese stocate în lăzi de lemn deschise.

De la sfârșitul anului 2021, proiectul a stimulat, de asemenea, înființarea sau reorganizarea a 25 de AUAI suplimentare de la încheierea Compact-ului, indicând o adoptare mai largă a modelului AUAI al proiectului în Moldova. Atât AUAI din proiect, cât și AUAI suplimentare continuă să se bazeze pe entitatea post Compact a Guvernului Moldovei pentru sprijin legal, tehnic și de altă natură. Deși acest sprijin a fost esențial pentru AUAI, nu este clar cât timp va fi în vigoare entitatea post Compact și cine va oferi acest sprijin AUAI în locul ei.

Rata de rentabilitate economică

MCC consideră o rată de rentabilitate economică (ERR) de 10% drept prag pentru a purcede cu investiția.

Deși evaluatorul nu a recalculat ERR, a fost oferit feedback cu privire la validitatea ERR de închidere produsă de MCC (-5,5%) în lumina constatărilor evaluării.

Suprafața irigată în sistemele reabilite—care este direct legată de beneficiile estimate ale proiectului—nu a îndeplinit previziunile analizei cost-beneficiu ale încheierii Compact-ului. Acest lucru sugerează că ERR este probabil mai mică decât cea estimată la încheierea Compact-ului.

Lecții învățate pentru MCC

- 📖 Angajamentul producătorilor față de irigare ar trebui să fie mai bine evaluat și încurajat, eventual prin necesitatea unei contribuții inițiale la îmbunătățirea sistemelor de irigare.
- 📖 Legăturile cu piața ar trebui identificate și consolidate din timp pentru a sprijini tranziția la agricultura performantă.
- 📖 Transferul de management al apelor de la Guvern la o asociație de utilizatori de apă a fost eficient.
- 📖 Asistența post Compact pentru AUAI a fost crucială.
- 📖 Utilizatorii de irigare vizați ar fi trebuit să fie mai clari de la început și documentați în logica proiectului.

Metode de evaluare

Această evaluare finală a performanțelor folosește trei abordări analitice: (1) analize tematice ex-post ale datelor administrative de la AUAI și datele din sondajele utilizatorilor de apă; (2) analize tematice ex-post ale datelor calitative de la un grup divers de respondenți; și (3) comparații pre-post ale veniturilor/onorariilor din agricultură și prețurilor de arendă a terenurilor în sistemele reabilitate. Colectarea finală a datelor a fost efectuată la șase ani compleți după ce a fost finalizată reabilitarea sistemelor și Compact-ul a fost închis.

Date administrative de la AUAI. Din 2018,

evaluatorul și partenerii săi din Republica Moldova au colectat anual date administrative de la cele 10 AUAI stabilite în cadrul proiectului. Împreună, aceste date acoperă perioada 2015-2021, șase sezoane anuale complete de la finalizarea reabilitării și permit o evaluare a modului în care utilizarea sistemelor s-a schimbat de-a lungul timpului precum și între sisteme. Aceste date includ, de asemenea, informații despre calitatea de membru AUAI și date financiare ale AUAI, care au fost utilizate pentru a evalua sustenabilitatea AUAI.

Date din Sondajul Utilizatorilor de Apă. În 2021, evaluatorul și partenerii săi din Republica Moldova au efectuat un sondaj al tuturor utilizatorilor de apă în sezonul agricol 2020 din sistemele reabilitate. Aproape toți cei peste 300 de utilizatori de apă au răspuns la sondaj. Aceste date oferă informații despre caracteristicile utilizatorilor de apă și despre utilizarea de către aceștia a sistemelor reabilitate pe parcursul a cinci sezoane anuale complete după finalizarea reabilitării.

Interviuri cu cei mai importanți actori/părți interesate. În 2021 și 2022, evaluatorul și partenerii săi din Republica Moldova au efectuat peste 120 de interviuri cu o serie de respondenți din diferite categorii de informare. Aceste interviuri au fost concepute pentru a aprofunda înțelegerea rezultatelor proiectului, pentru a oferi context asupra schimbărilor din sectorul agricol din Moldova în sens mai larg și pentru a identifica potențialele lecții învățate care ar putea fi aplicate în programe/proiecte viitoare.

